

СТАНОВИЩЕ

от д-р Станислав Кръстев Костов,
доцент по право на Европейския съюз във Философския факултет на
Софийския университет „Св. Климент Охридски“

относно дисертация за придобиване на научната степен „доктор на
науките“

Научна област: 3. Социални, стопански и правни науки
Професионално направление: 3.6. Право
ВСУ „Черноризец Храбър“
Юридически факултет, катедра „Публичноправни науки“

на тема „Защита на лицата, които подават сигнали за нарушения в правото
на Европейския съюз и Полша (Protection of Whistleblowers in the European
Union and Poland)“

на д-р Луция Коброн-Газьоровска

I. Данни за процедурата

Със Заповед № 930 от 09.12.2024 г. на Ректора на ВСУ „Черноризец Храбър“ съм определен за член на научното жури в процедура за придобиване на научна степен „доктор на юридическите науки“ с кандидат Луция Коброн-Газьоровска.

На първото си заседание, проведено на 17.12.2024 г., научното жури взе решение да изготвя становище за целите на настоящата процедура.

II. Съответствие с изискванията на чл. 12, ал. 1 ЗРАСРБ и чл. 55 от Наредба № 12 за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ и научна степен „доктор на науките“ на ВСУ „Черноризец Храбър“

Член 12, ал. 1 ЗРАСРБ и чл. 55 от Наредба № 12 за придобиване на образователна и научна степен „доктор“ и научна степен „доктор на науките“ на ВСУ „Черноризец Храбър“ предвиждат, че научната степен "доктор на науките" се придобива от лице с образователна и научна степен "доктор", което отговаря на минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 ЗРАСРБ.

Кандидатът Луция Коброн-Газьоровска отговаря на първото изискване. През 2015 г. тя е придобила докторска степен в Ягелонския университет в Краков, Полша, с тема на дисертацията „Свобода на сдружаване на социалните партньори в трудовото право“. Темата на докторската ѝ дисертация не повтаря темата на дисертацията, с която тя участва в настоящата процедура.

Кандидатът отговаря и на минималните национални изисквания по чл. 2б, ал. 2 и 3 ЗРАСРБ. Количествените ѝ показатели в представената наукометрична справка значително надхвърлят установените минимални изисквания за ПН 3.6 Право.

III. Данни за дисертацията и автореферата

Луция Коброн-Газьоровска е представила за защита дисертация на тема „Защита на лицата, които подават сигнали за нарушения в правото на Европейския съюз и Полша (Protection of Whistleblowers in the European Union and Poland)“. Дисертацията съдържа заглавна страница, списък на съкращенията, библиография, увод, четири глави, разделени на параграфи,

заключение и резюме в общ обем от 313 страници (427 стандартни страници/x1800 знака). Дисертацията е изготвена и представена на английски език.

В първата глава, която е въвеждаща, дисертантът прави опит да обоснове понятие за сигнализиране на нередности въз основа на известните случаи на Сноудън и Лопатка, да установи връзка между противоположните концепции за сигнализиране на нередности като право и задължение и да анализира различните фактори, които мотивират лицата да подават сигнали за нередности. Наред с това, подробно се изследва въпросът за лоялността към работодателя и се обосновава виждането, че сигнализирането за нередности е право на сигналиста в публичния и в частния сектор, което не може да се трансформира в задължение.

Втората глава представя и анализира възприетият в САЩ модел за сигнализиране на нередности. Въз основа на анализа на приложимата нормативна уредба и на огромна по своя обем научна литература дисертантът обосновава извода, че този институт в САЩ е многопластов поради външните и вътрешните си аспекти.

Третата глава е посветена на модела на сигнализиране за нередности в Европейския съюз и на връзката на установените в Съюза правила с правото на изразяване на мнение, както е закрепено в приложимите за държавите членки международни договори и в практиката на Европейския съд по правата на човека. Въз основа на критичния анализ на съществуващия модел дисертантът предлага нов модел на защитата при сигнализирането за нередности в Съюза, който да включва финансови стимули за сигналистите.

Четвъртата глава разглежда въздействието на съществуващия в Съюза модел на защита на сигналистите върху полското трудово право. Малко

изкуствено в мъкнат и параграф относно защитата на подателите на сигнали за нередности в българското право.

Лаконичното заключение, без да систематизира изводите, до които дисертантът е достигнал в цялата работа, опитва да обоснове по-общ извод, а именно, че в обхвата на трудовото право сигнализирането за нередности не представлява липса на лоялно или доверие.

Авторефератът е представен на български език и е в обем от 50 страници. Авторефератът притежава всички необходими реквизити, коректно е оформен и вярно и точно отразява съдържанието на дисертацията.

Във връзка с изготвянето на дисертацията няма данни за установено плагиатство.

IV. Оценка на приносите на дисертацията

Избраният подход от дисертанта далеч надхвърля формално-юридическия анализ на института за сигнализиране на нередности. Авторът избира подход, който е мултидисциплинарен, при това не само с оглед на използваната методология, а и с оглед на изследването на психологическите (мотивационните) фактори, които предопределят избора на лицето да подаде сигнал или не. Смелостта на автора да избере този път на аргументиране, който не е често срещан в българската юридическа литература, заслужава само положителна оценка. Този подход е оправдан от предмета на изследването и в крайна сметка от изследователската задача да се изгради модел при сигнализирането на нередности, за който досега известните нормативно установени модели, поради присъщите им несъвършенства, представляват единствено отправна точка за анализа.

Представеното за рецензия съчинение безспорно е оригинално и актуално. По начина, по който изследването е изградено и проведено, то е актуално и

представлява новост не само за българската доктрина, в която такова мащабно изследване на американския и европейския модел на сигнализиране за нередности, изобщо отсъства, а и за европейската доктрина. Основните приносни моменти, според мен, са два:

- екстраполирането на съществуващите модели в САЩ и в ЕС към задълженията на работника, които са установени в трудовото право в Полша. По този начин дисертантът избягва обичайния подход, при който научният труд се ограничава до позитивноправен анализ на действаща нормативна уредба. Това заслужава само адмирации.
- опитът да се предложи оригинален модел за заита въз основа на действащата уредба в Директива (ЕС) 2019/1937 (с. 214 и сл.).

В автореферата дисертантът е извел тринадесет приноса, които са групирани като теоретични, методологически и практически приноси. Приемам ги изцяло и смятам, че те вярно отразяват постигнатите резултати. Основавам тази си оценка на разбирането, че анализът сам по себе си не може да бъде принос, принос са резултатите от анализа. В настоящото изследване, въз основа на избрания интердисциплинарен подход, анализът е довел до теоретични и практически резултати, които несъмнено могат да бъдат използвани при бъдеща уредба на института на сигнализиране на нередности не само в Полша, а и в останалите държави от ЕС, и при осигуряването на адекватна защита на сигналиста.

V. Препоръки и критични бележки

Както беше посочено, дисертацията представлява мащабно изследване на института на сигнализирането на нередности. Поради това ще се ограничи само до някои основни препоръки и бележки.

Заглавието на дисертацията не отговаря на нейната структура и съдържание. По-малкият проблем е, че в четвърта глава е изкуствено вмъкнат параграф (4.9) относно защитата на сигналистите в България. Отдавам това на обстоятелството, че дисертацията се представя за защита в български университет. Основният проблем е, че избраното заглавие не предполага разглеждането на модела на защита в САЩ. За читателя, който се е запознал по-подробно с представения труд, става ясно защо за дисертанта е неизбежно да разгледа американския модел: защото въз основа и на него той представя концепция за защита на сигналистите в Полша. Това обаче следва да бъде отразено в заглавието.

От заглавието някак по необходимост следва, че има алтернативни модели на защита на сигналистите в ЕС и в Полша. Това няма как да се обоснове, доколкото избраният от Съюза модел, каквито и несъвършенства да разкрива, е задължителен за Полша. Полша е длъжна да транспонира Директива (ЕС) 2019/1937, като може единствено да надгражда този модел при спазване на рамката, установена директивата, доколкото директивата не е акт за пълна хармонизация.

Заключението на дисертацията следва да бъде развито, за да бъдат систематизирани основните изводи, до които достига дисертантът.

Избраната структура на дисертацията води до натрупване на значителни части, които имат познавателно значение. Би било уместно параграфите, посветени на обсъждането на предприемането на действия за защита на сигналистите в ЕС и на законодателната процедура (3.1; 3.5.1-3.5.3) да бъдат обединени и да бъдат систематично включени в параграфите, които разглеждат структурата и основните разпоредби на директивата (3.6). всъщност анализът на разпоредбите на директивата би следвало да се извърши в светлината на идеите и достиженията, установени в рамките на законодателната процедура.

Посочените препоръки не влияят върху общата положителна оценка на рецензираната дисертация.

VI. Заключение

Дисертационният труд „Защита на лицата, които подават сигнали за нарушения в правото на Европейския съюз и Полша (Protection of Whistleblowers in the European Union and Poland)” на д-р Луция Коброн-Газьоровска е представен във вид и обем, съответстващи на изискванията на катедра „Публичноправни науки” на Юридическия факултет на ВСУ „Черноризец Храбър“. Той съдържа теоретични обобщения и различни решения на важни доктринални и научноприложни проблеми в областта на правната защита на лицата, които подават сигнали за нередности, които съответстват на съвременните постижения и представляват значителен и оригинален принос в юридическата наука.

Изложеното ми дава основание да приема, че на Луция Коброн-Газьоровска следва да се присъди научна степен „доктор на науките“ по професионално направление 3.6 Право. Предлагам на почитаемото научно жури да вземе решение в този смисъл.

гр. София, 30 януари 2025 г.

доц. д-р Станислав Костов